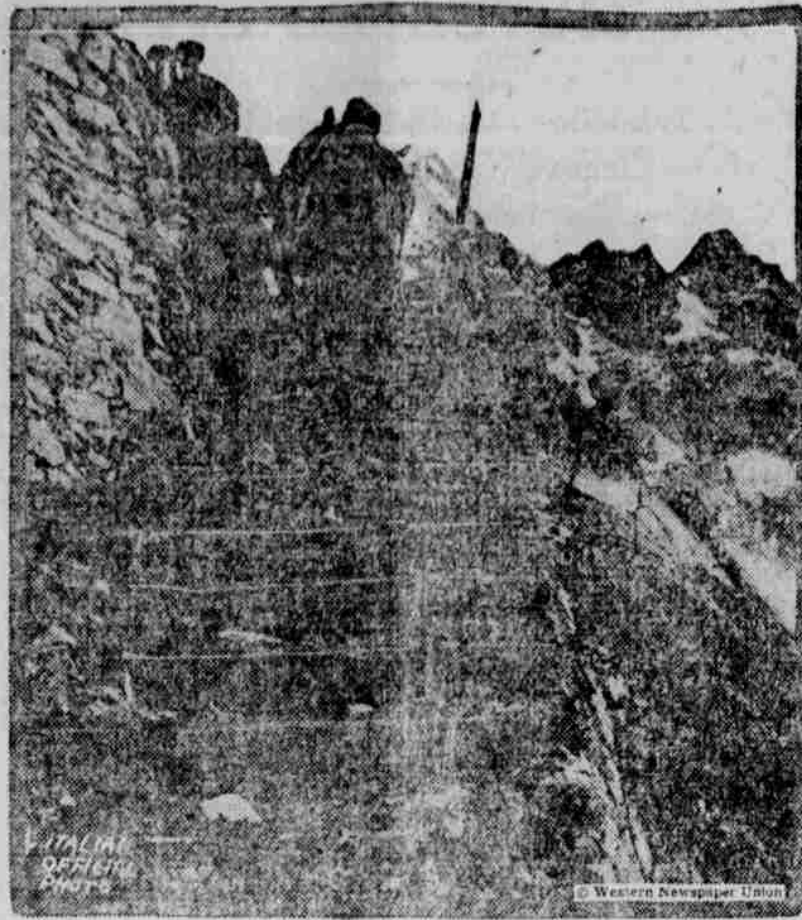

ČESKOSLOVENSKÁ ARMÁDA V SIBÍŘI

BOJE NA VÝŠINÁCH ALP.

Cesta, zřízená na výšinách Alamo, kde Italové bojují proti rakouským sborům. V posledních dnech docílili tu řady úspěchů.

DŮLEŽITÉ události na západní frontě do jisté míry zatažily do pozadí zájem o události v Rusku, přes to však operace cehrabě československé armády na Sibiři nepřestávají k sobě poutati pozornost celého světa. Lord Robert Cecil, podsekretář anglického ministerstva zahraničních záležitostí, řekl v nedávném svém prohlášení, že "přítomnost československé armády v Rusku v přítomné době jest jedním ze základů historie." Naznačil pak, že celý spojenecký svět v tuto "dobře vycvičenou, pozorně zorganizovanou a schopně vedenou" armádu kladě veliké naděje. Není téměř dne, aby kabel nepřinesl a ní nových zpráv a tyto jsou vždy potěšitelné, neboť naznačují, že armáda tato zavádějí energicky pořádek v končinách dalekého východu a cehrabě překonává všechny překážky, kladené jí v cestu.

Lord Robert Cecil správně vyznačil velkou důležitost československé armády na Sibiři. Tato statečná armáda je něčím, s čím nebylo počítáno v Berlíně a Vídni a stejně ne v kapitolech spojených. Centrální mocnosti čimly si naděje, že do sklonku tohoto roku podaří se jim ovládnouti nejenom evropské Rusko, ale i Sibiř, v které viděly pro sebe záchranu. Počítaly, že na Sibiři naleznou všechno, co se jim nedostává, a přibí, dobytek, kovy, a podobně. A všichni tyto výpočty teutonických činitelů náhle československá armáda udělala velkou záru. Obsadila téměř celou Sibiř a nepropustí z ní ničeho, co by mohlo dostat se do německých rukou a posíliti hospodářsky vyčerpané a hladověějící centrální mocnosti.

Armáda tato objevila se na zakaleném obzoru ruském ve chvíli, kdy východ zdál se býti na dobro ztracen pro spojence a kdy zdálo se, že tam teutonští spojenci naleznou tak potřebné posílení. Není proto divu, že německé časopisy zuří s posilajíc síru a oheň na československé vojáky, jejich revoluce do nedávna snažilo se Rakousko považovati za věc, před kterou není nutno mítí zcela žádných obav. Jednalo se jistě o šťastnou hru osudu, když dokonale zorganizovaná tato armáda objevila se na světovém jevišti ve chvíli nejpotřebnější a upozornila spojence na nebezpečí, jehož títo nezdáli si uvědomovati.

Byla vyvolána znovu otázka, má-li býti na Sibiři zakročeno a nebo nikoliv. Dnes všeobecně se uznává, že československé armádě musí se dostat co nejdříve pomoci, neboť přes všechno její statečnost hrozí jí nebezpečí. Došlo-li k nějakému rozhodnutí v této otázce anebo k dohodě na nějakém plánu, není známo. Ostatně takové plány se vykládají zřídka na krám a je možná, že spojenci učinili již náležité opatření, aby českoslovenští vojáci ve svém odboji proti zrádným bolševikům nezůstali osamoceni.

Ze zpráv dřívějších je známo, že československá armáda nalézala se na cestě do Vladivostoku, odkudž chtěla se dostat na bojiště ve Francii, když najednou zavanul v bolševickém táboře vítr jí nepřátelský. Statečný vůdce československé revoluce, profesor Tomáš G. Masaryk, před svým odjezdem z Ruska vyjednal s bolševickou vládou svobodný průchod československých vojsk přes Sibiř na bojiště ve Francii. Přijel do Spojených Států v tom přesvědčení, že nebude armádě této kladeno žádných překážek na cestě do Vladivostoku, ježto naši hoši nechtěli se míchat do vnitřních záležitostí ruské říše a chtěli zůstat nad všemi zápasými ruských politických stran.

Není doposud náležitě vysvětleno, jak došlo k první srážce mezi československými vojáky a rudými gardami bolševickými, ale z toho, co bylo oznámeno, možno souditi, že bolševici na nátlak Němců a Rakusánů dopustili se ohavné zrady na příslušnících bratrského národa a pokoušeli se na nátlak z Vídně vydati naše statečné hochy v ruce katů. Chtěli nepoehybň dovésti míru zločinů, spáchaných na slovanských národech. Poláci již před tím vydali na pospas Rakusánům a Němcům. Vydali Němcům vlastní svůj lid v Estoňsku

a Livonsku a hrůzovládou svou vyvolali takové obavy v Ukrajině, že tato raději vrhla se v náručí Němců.

Bolševiči vůdci dobře věděli, že cílem československé armády není nic jiného, než dostat se co nejdříve z Ruska a jít bojovat za svobodu svého národa na bojiště v Evropě. Zločinem svým proti československé armádě ukázali nad všechny pochybnosti, že jsou poslušnými sluhými Vídně a Berlína a že všechno jejich mlouení o svobodě, humanitě a sebeurčení národů jde do větru a je vypočítáno na udržení v područí nemyslících ruských davů. Zapomněli, že toto československé vojsko mohlo je snadno smést s jevišti ruské politiky, kdyby bylo chtělo míchat se do vnitřních záležitostí ruských, několikrátě.

Když generál Kornilov s armádou kozáků táhl na bolševiky, posílil Masaryka, aby dovolil československému vojsku bojovat v jeho řadách. Kornilov znal hodnotu československých bojovníků a věděl, že s jejich pomocí byl by se schopen učiniti v Rusku převrat, na který s malou svou kozáckou armádou nestačil. Masaryk tehdy ale rozhodně prohlásil, že československá armáda nebyla utvořena proto, aby v Rusku pomáhala dělati revoluci a prolévala bratrskou krev třeba byla bolševická. Čehové a Slované byli ochotni bojovati po boku Rusů proti Rakusánům a Němcům ale byli tak taktičtí, že nechtěli se míchat do spurní příslušníků země, která poskytl jim pohostinství.

Bolševici zapomněli na to, že naši vojáci tak statečně se bili po boku Rusů, když válčilo se ještě na ruských bojištích proti rakouskému a německému imperialismu, proti kterému sami se nepřátelsky se stavěli. Zapomněli, že část této československé armády v bojích u Tarnopole zachránila svou statečností statisíce životů ruských, kdy vlastní svou krví kryla ústup ruské armády, jež podryta bolševickou propagandou, dala se na útek. Českoslovenští vojáci kromě toho na prosby bolševiků pomáhali udržovati v Moskvě a v jiných městech pořádek, když po uzavření míru v Břestu Litevském úmárně hrnula se do Ruska plámy dveřmi. Nesčíslněkrátě Českoslovenští podali důkazy, že s Ruskem dobře smýšlejí a že považují jež za nemocného bratra, který nemá býti opuštěn ve chvíli svého ponížení a zofalství.

Po příchodu německého vyslance hraběte Mirbacha do Moskvy bolševici změnili svoje stanovisko k československé armádě. Tento zloduch, který odstraněn byl oněmi Rusy, kteří dobře rozpoznali v něm veliké nebezpečí, ponoukal bolševiky proti Čechům a na jeho tlak vydal Trocký onen osudný rozkaz, aby československé vojsko bylo odzbrojeno. Několik československých oddílů také složilo zbraně, domýšlejíce se, že po té dovoleno jim bude, aby pokračovali v cestě. Ale proti těmto neozbrojeným četám poštvaným byly ruské gardy a ozbrojení němečtí zajatci a v několika případech bezbranní byli napadeni. — V takových případech naši se nedali a často s holými rukama vrhli se proti nepřátelům a téměř v každém případě si zjednali zadohnutí. Tak stalo se v Irkutsku a jinde, kde naši hoši za půl hodiny udělali pořádek a znovu se vy-zbrojili zbraněmi, které před chvílí proti nim byly namířeny. Pak už za žádných okolností nenechali se pohoulti k tomu, aby rozloučili se s puškami, které v těch dalekých končinách pklázaly se jedinou jejich ochranou a jedinými přáteli.

Bolševici porušili dohodu a československé armádu pak nebyla vázána již žádnými ohledy. Našim hošům nemůže se zalízniti, že hrnuli svoje životy a že porazili bolševiky všude, kde tito se jim postavili na odpor. A jenom na účet jejich smyslu pro kázeň a výbornou organizaci lze přičísti, že dnes situace v Sibiři nalézá se v jejich rukou. Kontrolují téměř úplně sibiřskou dráhu a tato jest důležitou životní tepnou pro celé evropské Rusko. Bolševici nyní vědí, že přestřelili, přes to však vydává Trocký jeden nepřátelský

rozkaz za druhým. Ale je to jen vzték malomoeného. Československá armáda ukázala, že se dovede obhájit a jistě dovede se obhájit za jakýchkoliv jiných okolností. Bolševici povolali si německé a rakouské, hlavně maďarské, zajatce proti naší armádě na pomoc. Odkud dostane se pomoci naší armádě? Doufejme, že tato otázka je již dnes zodpověděna a není-li, že bude zodpověděna v době nedaleké.

K bojům, které jsou nyní v proudu v Sibiři, nedošlo vinou československé armády. Tato, pokud nebyla napadena, neměla se do vnitřních sporů ruských a jistě by byla nevytlačila bolševiky z jednotlivých měst podél železnice, kdyby byla ponechána na pokoji. Dnes v moci československého vojska nalézá se celé sibiřská dráha mezi Samarou a Irkutskem. — Důležitá města, Čeljabinsk, Omsk, Novo Nikolajevsk, Tomsk a Krasnojarsk, nalézají se v jejich moci. Jak mnoho československých vojáků nalézá se podél této sibiřské železnice, není určité známo. Počet jejich udává se některými na 40.000, jinými až na 80.000. Je jisto, že armáda sebrala veškeré Čechy a Slováky ze zajateckých táborů, než zahájila odboj proti bolševikům, a že nyní svého výhodného postavení snaží se využítkovati k sesílení svých oddílů a proto posleže uvedeno číslo není přehnané. Ba nebylo by ničím překvapujícím, kdyby mezi Čeljabinskem a Irkutskem nalézalo se 100.000 československých vojáků.

Do Vladivostoku dostal se oddíl, jehož velikost odhaduje se na 14.000 až 18.000 mužů. Ve Vladivostoku naši hoši udělali pořádek hned, jakmile uznamenali, že bolševický sovět chová se k nim nepřátelsky. Podobně udělali přídědek i v jiných městech východní Sibiře.

De posledních zpráv postupuje 12.000 československých vojáků — větší část těch, kteří dostihli Vladivostoku — proti Chabarovsku, sídli vlády Amurské oblasti, aby zabezpečili svoje pravé křídlo, načez postupovati budou směrem k Irkutsku, aby spojili se s tamní částí československé armády. — Mnohým bude se zdáti podivným, že naši po probití si cesty do Vladivostoku se vrací opětě směrem západním, ale vysvětlení je ve skutečnosti, že v okolí Irkutsku shromáždila se armáda asi 25.000 bolševiků a 12.000 německých a maďarských zajatců, která nepoehybň zadržuje oddíl československého vojska, nalézající se západně od Irkutsku na cestě jejich směrem k Vladivostoku. Přesných zpráv o tom není, ale takovou se zdá býti situace.

Zprávy udávajíc, že československé vojsko získalo dovolení, aby mohlo postupovati po řínské východní železnici. K utkání s hlavní bolševickou silou může dojíti v oblasti jezera Bajkalského a Čity. Nepoehybň v takovém případě došlo by k postupu proti bolševickým silám od východu i západu. Jaký obtížný úkol nalézá se před československým vojskem, může se si určitě představit, když uvážíme, že mezi Vladivostokem a Irkutskem je vzdálenost 2.068 mil po železnici. Českoslovenští mohli

by postupovati k Čitě také po tak zvané Amurské železnici, jež vede z Vladivostoku do Chabarovska a odtud přes Blagovečensk do Čity, ale tato železnice čimí značnou okliku a krom toho nezdá se býti tak bezpečnou jako železnice, jež vede z Vladivostoku přes Charbin, Mandžurii a Čitu do Irkutsku. Kontrola Česchoslováků nad sibiřskou železnici přestává někde za Irkutskem v okolí jezera Bajkalského.

Došlo sice v poslední době několikrátě zprávy, že město Čita, mající asi 68.000 obyvatel, bylo dohyto protibolševickými silami, ale zprávy tyto se nepotvrdily. Chabarovsk, přítomný cíl československých armád, má asi 54.000 obyvatel.

Irkutsk, který nalézá se v moci československého vojska, je největším a také největším městem v Sibiři. Má asi 30.000 obyvatel a je kapitolou sibiřské provincie stejného jména. Leží na pravém břehu řeky Angara, jež vlívá se do jezera Bajkalského, jehož jihozápadní břehy jsou jenom čtyřicet mil od města. Mimoehodem řečeno, Bajkalské jezero je nejhlubší ve světě, dosahuje v některých místech až 6.500 stop hloubky. Vedle našich Velkých Jezer a Victoria Nyanza a Tanganika v Africe je to největší sladkovodní jezero na světě.

V době míru bylo možno se dostat z Moskvy po železnici do Irkutsku za pět dní. Naši vojáci nepoehybň v městě a okolí shromáždili se v značném počtu. Před časem bylo oznámeno, že v tomto městě došlo k ječné z největších srážek mezi československými vojáky a bolševiky. Bolševici zastavili vlak s českými vojáky a nřídili jim, aby složili zbraně. Dali jim k tomu času půl hodiny, ale před uplynutím této doby zahájili na ně útok kulomety, umístěnými v oknech velké železniční stanice. Několik českých vojáků bylo usmrceno a několik poraněno. Ale hoši přes velké nebezpečí vyskákali z vlaků a za půl hodiny měli ve své moci všechny strojové pús-

SPOUŠTENÍ TŘI LODI NA MOŘE.

Výjev z loďnice v Newarku při spuštění na vodu lodí Alamo, Aleona a Chetopa.

ky na stanici a bolševici byli nuceni ustoupiti. Česchoslovenští pak vyčkal posil a spolu s nimi dobyli města. Vyšlo na jevo, že bolševici byli proti Čechům a Slováckům poštvaní Němci a proto Češi po krátkém soudu několik Němců se zbrani v ruce dopadených, pro výstrahu ostatních pověšili.

Irkutsk založen byl v roce 1652 jako obchodní stanice a sběrná daní v kožešinách od Burjatů. — Ulice města jsou vydlážděny. Město je osvětlováno elektrinou. V roce 1879 postiženo bylo velkým požárem, který zničil velké množství budov. Město ale bylo znovu vybudováno a je nyní krásnější než bylo před tím. Od Moskvy nalézá se Irkutsk 3.384 míle po železnici a od Petrohradu 3.792 míle. Za starého režimu bylo město toto sídlem třetího sibiřského armádního sboru.

Spojenci neměli by zůstatí lhostejnými k této činnosti československého vojska, jež připravuje půdu pro vojenské zakročení. Sibiř musí býti obsazena po dobu války, aby nemohla sloužiti k poděpení hospodářsky vyčerpaných centrálních mocností. Spojenci jsou schopni získati kontrolu Sibiře nyní velmi snadno. Kdo ale může ručit, že bude tomu tak v budoucnosti? Československá armáda je sice statečná a silná duchem, ale svým počtem nestačí na provedení takového úkolu. Je nyní rozdělena podél linie 5.000 mil dlouhé a čitá jenom 80.000 až 100.000. Musí se jí dostat co nejdříve pomoci, aby nevyčerpana se v bojích se zrádnými bolševiky a jejich německými a maďarskými spřežení.

OVLÁDNOU TURCI ČERNÉ MOŘE?

Z malomoenosti Ruska neehcežiti jenom Německo a Rakousko Také Turecko hlásí se o svůj díl a není nikterak skromné. Žádá nejenom celé Zakavkazí, ale i Krym a úplnou vládu na Černém moři. Je přirozeno, že na tyto přílišné požadavky nedívají se v Berlíně nikterak přátelsky, ale prozatím tureckému svému spojenci a zbraní nemohou říci, že cení zuby na něco, co mu nepatří a čeho se mu nedostane. Neuhde nezajímavo, když si při této příležitosti povíme něco o Černém moři a jeho okolí.

Černé moře i při své rozlehlosti bylo by možno docela dobře považovat za vnitrozemní jezero, neboť souvisí s mořem Středozemním jen úzkou úžinou Dardanelskou a jest v mnohem ohledu jeho pravou protivou. Hloubka jeho je poměrně značná, kolem 6.500 stop; největší zjištěná hloubka obnáší 8.588 stop. Při pobřeží bývá 330 stop, ale pak se pída svažuje velmi příkře. Další zvládnosti jeho je, že podobně na něm a jeho pobřežích panujíc je mnohem drsnější, než by se dalo z jeho zeměpisné polohy soudit. Průměrná roční teplota obnáší 50 st. F.; proto se z něho mnoho vody neodpařuje a poněvadž pak se do něho vlívá mnoho velkých řek, je solnatost vody v poměru k jiným mořím malá (1,9 procenta). Největší délka obnáší 736 mil, největší šířka 380 mil. Jedna část jeho při severozápadním pobřeží poloostrova Krymu, zove se Mrtvé moře, a nejzápadnější část pak Shnilé moře. Má se za to, že v pradávných dobách Černé moře bylo opravdu vnitrozemským jezerem, jako na příklad moře Kaspiécké, a teprve později prodralo se úžinou bosporskou k moři Středozemnímu. V této úžině zuříc bouře nebo větry, ženoucí od západu, dovedou skutečně rozběsnit hladinu ve vlny nepředpokládané prudkosti.

Pobřeží Černého moře je až na část severozápadní velmi hornaté; ke všemu pak je ještě málo členěné a dobré přístavy jsou tam tedy dvojnásob oceňovány. Větších ostrovů Černé moře nemá, vyjma Hadí ostrov, náležející Rumansku a nalézající se třicet mil od ústí Dunaje na východ. Četné řeky, valící do moře velké spousty vody, způsobují v moři dosti silné proudy, které se nejvíce projevují v Bosporu, kde při klidném počasí obnáší jeho rychlost 1,5 uzlu, při silném větru pak 3,5 uzlu, tak že při vjezdu do Bosporu je třeba mimořádné opatrnosti. Na moři panujíc zejména v zimě velké mlhy, které zatemňují obzor a odtud přeše dostalo moři názvu Černého. —

Název ten vyskytuje se teprve ve třináctém století a byl používán Mongoly, později také Benátčany. Rusové říkají moři tomu Černoje morje, Turci Kara Deniz, Řekové Mavri Thalassa.

Po stránce obchodní soustřeďovalo Černé moře na sebe pozornost už za starých Řeků a není tedy divu, že během staletí vzrostla na jeho pobřeží velká města, jako Caithrad, Burgas, Varna, Balčík, Konstanza, Oděsa, Nikolajev, Cerson, Eupatoria, Sevastopol, Feodosin (Kaffa), Kerč, Marinopol, Taganrog, Rostov na Donu, Batum, Trapezunt, Sinope, Skutari.

Vehod do Černého moře, Bosporus, jest průliv mořský, 13,7 míle dlouhý a na nejširším místě 6.400 stop. Na nejzúžším 1.800 stop široký. Nedlouho před výtokem Bosporu do Marmary odchyluje se z něho hadovitě se zatáčející ehoht směrem severozápadním, zvaný Zlatý Roh, který pro prudké proudění z Černého moře Bosporem do Marmary jest jediným, avšak velikolepým přístavem při Bosporu. Na jihu končí Bosporus dvěma proti sobě třetími výběžky souše, na asijské straně plochým poloostrovem, na němž rozkládá se o-sada Kádíkjoej (starověký Kalchedon), na evropském břehu mysem skalnatým mezi Marmarou a Zlatým Rohem, který nese na temeni svém eahřadský seráj.

Bosporus počal již v sedmém století oživovati se osadami řeckými, světového významu však nedošli za eisařských dob římských, když založen byl roku 330 po Kristu Caithrad. Břehy bosporské byly dějištěm jednak cíleho života velkoměstského, jednak i události válečných. Za našich dnů jest Bosporus oživen jediným pásem krásných osad poběžních, skrývajících se mezi pásmy eypřisovými a platanovými a plavba po něm jest jednou z nejkrásnějších pontu na povrchu zemském.

Bosporus vede do Marmary — Marmarského moře — jehož největší délka jest asi 125 mil a šířka šestačtyřicet mil. Nejhlubší jest Marmara uprostřed (asi 3.300 st.) a při počátku obou průlivů naměřilo se toliko asi 165 stop. V moři jest několik ostrovů, největší jest Marmara a pak ostrovy Prinkipské, které bývaly za dávňých dob bydlištěm takových osob z knížecího dvora, které byvše odsouzeny do vyhnanství, byly nuceny vyměnití purpur vládařský za závoj a klobuk klášterní. Nyní jsou Prinkipské ostrovy předním místem vylátním.

Moře Marmarské s mořem Egejským spojuje úžina Dardanelská, o jejíž dobytí na počátku války pokusili se Angličané.

Je dlouhá asi třiačtyřicet mil, široká 2,4 až 3 míle, při západním vjezdu 4,3 míle a na nejzúžším místě mezi Kild-Bahrem a Kale-Sultanije 4,30 stop.

Evropský břeh je srázné poběží, vyjma několika malých rovin při ústí řek, a jest vrouben holými vřehy. Ploché pobřeží asijského břehu přechází dále v zemi v nízký kopcovitý kraj. Nejznamenitějším místem je obchodní přístav Gallipoli.

Dardanely jsou jako spojovací dráha mezi mořem Středozemním a Černým ohromného významu vojenského a námořního. I veliké lodí válečné mohou jezdití touto úžinou, jest třeba jen dávatí pozor na silný proud z moře Marmarského.

Zrovna jako voznice.

Za mořem proslulé voznice (tanks) nezdolně pronikají nepřátelskou obranou. Zrovna tak Trinerovo Léčivé Hořké Víno neodolatelně proniká vnitřnostmi, vypuzuje z nich všechny škodlivé látky, jež jinak jsou pařenístěm choroboplodných zárodků, a umožňuje návrat zdravé chuti k jídlu a správnému zažívání. Jest to nejspolehlivější lék proti záepě, špatnému trávení, bolení hlavy, nervové povlečné slabosti. Cena \$3.10. V lékárnách. — Jest podivuhodné jak Trinerův Liniment přímou proniká k sídlu bolesti při reumatismu, neuralgii, bolení kříže, při polámaninách, otocích a pod. Jest výborný na choré svaly a znavené nohy. Cena 25 a 60c v lékárnách. Poštou 45 a 75c. — Joseph Triner Company, velkovýroba léků, 1333-1343 So. Ashland Ave., Chicago, Ill. — Adv.